

Aan de leden

Datum
10 september 2025

Ons kenmerk
U202500524
Lbr. 25/041

Telefoon
070 - 373 83 93

Bijlage(n)
2

Onderwerp
Ledenraadpleging continueren IZA en deelname aan AZWA
en HLO

Geachte leden van college en gemeenteraad,

U ontvangt deze brief in verband met de ledenraadpleging over de ondertekening van het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA), het Hoofdlijnenakkoord Ouderenzorg (HLO) en de continuering van deelname door gemeenten aan het Integraal Zorgakkoord (IZA).

Procedure van de ledenraadpleging en de bekrachtiging van het eindresultaat

Een VNG-ledenraadpleging is een procedure waarbij de VNG haar leden vraagt om hun mening of stem uit te brengen, in dit geval betreft het de deelname van gemeenten aan zorg- en welzijnsakkoorden. Voor de zomer zijn onderhandelaarsakkoorden gesloten voor het AZWA en het HLO die voor een definitief akkoord instemming van de leden vragen. Hiermee hangt samen de instemming met voortzetting van deelname aan het IZA. Meer informatie over het besluitvormingsproces vindt u aan het einde van deze brief.

We gaan in deze brief in op:

- Taken voor gemeenten en financiering van het AZWA, zoals uitgewerkt in de Ledenbrief onderhandelaarsakkoord AZWA 11 juli 2025
- Aanleiding voor de ledenraadpleging
- Waarom adviseert het VNG-bestuur positief?
- Uitkomsten Uitvoeringstoets Decentrale Overheden (UDO)
- Ledenraadpleging en besluitvorming

Ledenbrief onderhandelaarsakkoord AZWA 11 juli 2025 bevat gedetailleerde informatie

Uitgebreide informatie over de taken voor gemeenten en de financiering van het AZWA vindt u in de ledenbrief Onderhandelaarsakkoord AZWA van 11 juli. Die brief gaat in op:

- de ondertekening van onderhandelaarsakkoord AZWA
- een terugblik op het proces vanaf ondertekening IZA in 2022
- de samenhang tussen AZWA, IZA, HLO en GALA¹
- wat dit betekent voor de gemeentelijke organisatie
- de financiën behorende bij het AZWA
- wat het AZWA betekent voor inwoners
- de samenhang met het [Hoofddijnenakkoord ouderenzorg](#);
- de genomen stappen naar aanleiding van de aangenomen resolutie [Stop met gesprekken vervolg IZA totdat is voldaan aan gestelde voorwaarden](#) (ALV 29 november 2024)

Aanleiding ledenraadpleging

Op 2 juli 2025 stemde het VNG-bestuur in met het [onderhandelaarsakkoord AZWA](#). Het akkoord betreft een aanvulling op het eerder gesloten Integraal Zorgakkoord (IZA). Het akkoord is door de deelnemende partijen² ondertekend op 8 september. De VNG heeft voorwaardelijk ondertekend, onder voorbehoud van de uitkomst van deze ledenraadpleging. Ook heeft het ministerie van VWS op 3 juni het onderhandelaarsakkoord voor het [HLO](#), dat raakt aan het AZWA, gepubliceerd.

Waarom adviseert het VNG-bestuur positief?

Het bestuur van de VNG heeft, alles overwegende, ingestemd met de onderhandelaarsakkoorden HLO en AZWA en besloten om deze met een positief advies voor te leggen aan de leden. Hieronder lichten we toe waarom het VNG-bestuur positief adviseert.

In het AZWA krijgen het sociaal domein en de publieke gezondheid een explicietere plek dan in het IZA. Gemeenten kunnen door de deelname aan deze akkoorden doorbouwen met de partners in de regio aan de beweging naar preventie en gezondheid.

Een fundamentele wijziging is de bestuurlijke afspraak dat er structureel geld komt voor activiteiten gericht op preventie en gezondheid. Dit is een positieve verandering ten opzichte van de voornamelijk incidentele bekostiging op dit taakveld in het verleden. HLO raakt aan AZWA op het onderwerp van mantelzorgondersteuning, waar gemeenten ook extra middelen voor gaan ontvangen.

In het AZWA zijn al een aantal basisfunctionaliteiten opgenomen waarvoor structurele middelen beschikbaar zijn. Richting de toekomst is dit mede geborgd door onder meer verschuiving van

¹ Gezond en Actief Leven Akkoord (2023), [GALA - Gezond en Actief Leven Akkoord | Rapport | Rijksoverheid.nl](#)

² Partijen AZWA; ActiZ, De Nederlandse ggz, Federatie Medisch Specialisten (FMS), GGD GHOR Nederland, InEen, Landelijke Huisartsenvereniging (LHV), MIND, De Nederlandse Federatie van Universitair Medische Centra (NFU), Nederlandse Vereniging van Ziekenhuizen (NVZ), Patiëntenfederatie Nederland, Sociaal Werk Nederland, Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), Verpleegkundigen & Verzorgenden Nederland (V&VN), Zelfstandige Klinieken Nederland (ZKN), Zorgverzekeraars Nederland (ZN), Zorgthuis.nl. Met betrokkenheid van; Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ), Nederlandse Zorgautoriteit (NZa) en het Zorginstituut Nederland.

zorggeld naar het sociaal domein (inclusief publieke gezondheid) voor nieuw te ontwikkelen aanpakken.

Door het mechanisme van wederkerigheid en aanspreekbaarheid zijn de basisfunctionaliteiten een belangrijke stap in de verschuiving van middelen van zorg naar sociaal, zoals ook bepleit in de aangenomen motie Apeldoorn tijdens de ALV op 29 november 2024.

In het AZWA heeft het verstevigen van sociale basisinfrastructuur een plek. Ook inzet op medische preventie van gemeenten en het sociaal domein sluit maximaal aan bij (het tempo van) technologische en digitale ontwikkelingen in de zorg. De positie van gemeenten en sociaal domein wordt zo bestendig voor de toekomst.

Uitkomsten Uitvoerbaarheidstoets Decentrale Overheden (UDO)

De VNG heeft op de ALV in november 2024 met haar leden afgesproken dat er een uitvoeringstoets wordt uitgevoerd (als onderdeel van de UDO), waarvan de uitkomsten worden voorgelegd aan de leden in 2025. De uitvoeringstoets is een onderzoek uitgevoerd door VNG Realisatie in samenspraak met het VNG-bureau, VWS en BZK, om de uitvoerbaarheid en uitvoeringsconsequenties voor gemeenten te toetsen. De uitvoeringstoets heeft in de zomermaanden plaatsgevonden. Hierbij zijn verschillende 19 gemeenten betrokken, groot en klein, verspreid over het hele land.

Uit de uitvoeringstoets komt komen 4 kritische aandachtspunten waar de VNG vervolgens procesafspraken over heeft gemaakt met VWS en BZK. Goede monitoring van de samenwerking in de regio's en lokaal en de balans tussen ambitie en inzet enerzijds en mankracht en middelen anderzijds is cruciaal, zodat waar nodig tijdig bijgestuurd kan worden. Met VWS en BZK is afgesproken dat de aandachtspunten van gemeenten uit de uitvoeringstoets expliciet worden meegenomen in de monitoringsafspraken én de evaluatie van het AZWA.

1. Onduidelijkheid financiën

Gemeenten geven aan dat de nog te kiezen financieringsvorm niet moet leiden tot extra schotten en verantwoordingslasten. Gemeenten vinden dat er ruimte moet zijn om budget te schuiven tussen jaren en thema's, zodat beter kan worden aangesloten bij lokale behoeften en samenwerking met ketenpartners. Vooral de kleine(re) gemeenten vragen hier expliciet aandacht voor. Gemeenten hebben inzicht en informatie nodig over huidige en toekomstige middelen, de verdeling daarvan, en de werking van toekomstige structurele financiering.

Gemeenten ontvangen deze maand een brief over de wijzigingen in de Brede SPUK en SPUK IZA. Daarnaast komt zo snel mogelijk helderheid over de wijze waarop de afgesproken additionele middelen naar gemeenten komen (uiterlijk Q1 2026). Met VWS is afgesproken dat we streven naar een zo integraal mogelijk budget.

Gemeenten signaleren zorgen over de korting in 2026³, die risico's oplevert voor de continuïteit van IZA, GALA en de overgang naar AZWA.

³ Op beide SPUK's is per 2026 een generieke korting van 10% toegepast. Middelen SPUK GALA zijn exclusief sportakkoord en BRC (bij elkaar € 87 mln. in 2026 en vanaf 2027 € 78 mln.).

Naast het mechanisme in het AZWA dat leidt tot een passende groei van structureel budget bij toenemende inzet van gemeenten, moet ook de capaciteit van het sociaal domein op de lange termijn geborgd worden om de beweging naar preventie en naar de voorkant te bewerkstelligen en vol te houden. Er is afgesproken dat we bij de monitoring van het AZWA extra zullen monitoren of de groei van de inzet en de druk op het sociaal domein in de pas lopen met de structurele middelen die daar tegenover staan. Zodat er waar nodig tijdig kan worden bijgestuurd. Dit heeft een directe verbinding met de houdbaarheid van de Wmo.

2. Uitvoerbaarheid lokaal - regionaal

Er is behoefte aan duidelijkheid over de overgang van lopende programma's en de verdere uitwerking van basisfunctionaliteiten en de governance. Gemeenten vragen daarom voldoende doorlooptijd in de implementatiefase.

Tegelijkertijd staat de uitvoeringskracht onder druk door de stapeling van ambities en lopende knelpunten voor Jeugd en Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Heldere afstemming en samenhang tussen landelijke trajecten zijn noodzakelijk om de uitvoerbaarheid te borgen en voort te bouwen op eerdere investeringen.

Er is afgesproken dat ook bij de monitoring en sturing voldoende rekening wordt gehouden met de verschillen tussen de uitdagingen van grote en kleine gemeenten en met de unieke positie van bijvoorbeeld de Waddeneilanden.

3. Afspraak gelijkwaardigheid

Het slagen van het IZA en AZWA vraagt om een gedeelde visie op de beweging naar de voorkant, gebaseerd op vertrouwen en gelijkwaardigheid tussen betrokken partijen. Verschillen in achtergronden en werkwijzen ('bloedgroepen') kunnen niet met afspraken alleen worden opgelost, maar vereisen intensieve en langdurige samenwerking. Duidelijke kaders waarin structurele afspraken en wederkerigheid worden geborgd zijn belangrijk, maar óók dat er ruimte blijft voor lokale flexibiliteit.

4. Effectmeting en monitoring

Er is afgesproken dat we ook de samenwerking op landelijk, regionaal en lokaal niveau zullen monitoren en bewaken, met specifieke aandacht daarbij voor de wijze waarop invulling wordt gegeven aan de gelijkwaardigheid tussen zorg en sociaal domein en tussen zorgverzekeraars en gemeenten. Op landelijk niveau zal dit op de verschillende overleggen een terugkerend agendapunt zijn. Naast het landelijk niveau zullen de partijen in de regio's hier zelf aandacht voor moeten houden. Landelijk faciliteren en monitoren we dat en lossen we knelpunten op. Gemeenten vrezen voor knelpunten bij de monitoringseisen in het kader van AZWA. De huidige zorg-kpi's worden als te smal gezien en dreigen welzijn en preventie te onderwaarden, terwijl effecten vaak pas op langere termijn zichtbaar worden. In de monitors en evaluaties rondom de akkoorden is aandacht voor het onderscheid tussen lange- en kort termijneffecten.

Conclusie

De VNG wil de beweging naar gezondheid continueren voor gemeenten, met daarbij afspraken over structurele financiering die passen bij deze (groeiende) beweging. De vier aandachtspunten uit de uitvoeringstoets blijven gedurende de uitvoering van het AZWA onder de voortdurende

aandacht van VWS, BZK en de VNG en worden integraal onderdeel van de monitoring en evaluatie. Dat betekent dat periodiek de uitvoerbaarheid en gelijkwaardigheid, als agendapunt expliciet worden meegenomen in het tripartiet overleg tussen VWS, ZN en VNG (met indien nodig betrokkenheid van BZK) en het bredere overleg met IZA-partijen. Dit kan ook betekenen dat – daar waar maatregelen en afspraken niet uitvoerbaar blijken te zijn – deze worden bijgesteld.

Ledenraadpleging en besluitvorming

Vanwege de noodzakelijke beweging van zorg naar gezondheid en de urgentie van samenwerking met de zorgpartijen daarin, evenals onderlinge samenwerking tussen gemeenten, leggen wij het AZWA en het HLO met een positief advies aan u voor. U wordt gevraagd of u instemt met ondertekening van beide akkoorden. Met de ondertekening van het AZWA stemt u ook in met de voortzetting van deelname van gemeenten aan het IZA.

De ledenraadpleging begint met de verzending van deze ledenbrief op woensdag 10 september 2025. Uw gemeentesecretaris ontvangt tegelijkertijd met het verzenden van deze brief een link naar een digitaal stemformulier om een stem namens het college uit te brengen. **Gemeenten kunnen tot 22 oktober 16.00 uur wel of niet instemmen met het voornemen van de VNG.** Het formulier biedt ook ruimte om een inhoudelijke reactie te geven of om de stem nader toe te lichten. Elke gemeente heeft één stem per duizend inwoners met een maximum van 75 stemmen. Alleen de uitgebrachte stemmen tellen mee. Een ledenraadpleging is een gewogen stemming, en de uitslag is een advies aan het VNG-bestuur. Het bestuur neemt op basis van de uitslag een besluit. Het bestuur is echter, anders dan een algemene ledenvergadering, niet gebonden aan de uitslag. Het VNG-bestuur bekrachtigt naar verwachting op 29 oktober 2025 de uitkomsten van de ledenraadpleging. Met inachtneming van de resultaten van de ledenraadpleging wordt een definitief besluit genomen over deelname aan IZA/AZWA en het HLO en dit wordt snel daarna meegedeeld aan alle gemeenten en aan de partners van deze akkoorden. Mogelijk komt het thema terug op de najaars-ALV van november 2025.

Vragen en toelichting

Voor een inhoudelijke verdieping verwijs ik u naar de akkoorden en de uitkomsten van de uitvoeringstoets in de bijlagen. De VNG organiseert tweemaal een webinar:

-10 september om 9.30 uur [Webinar: Ledenraadpleging AZWA | VNG.](#)

- 6 oktober om 16.00 uur [Webinar: Ledenraadpleging AZWA | VNG](#)

Er is gelegenheid om via de chat vragen te stellen. Graag aanmelden via de link.

Als u vragen heeft naar aanleiding van de inhoud van deze brief dan kunt u contact opnemen met het programmateam Gezond en Actief Leven van de VNG, gezondenactiefleven@vng.nl

Met vriendelijke groet,
Vereniging van Nederlandse Gemeenten

mr. L.K. Geluk
Algemeen directeur